

Mistřice (k. ú. Mistřice I, okr. Uherské Hradiště) „Hlubočky“.

Mladý paleolit. Ojedinelé artefakty. Povrchový sběr. Průzkum.
Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

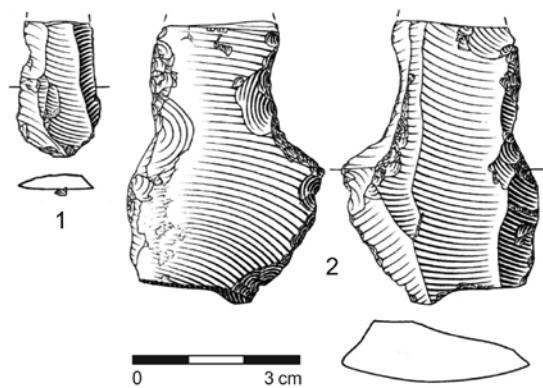
Lokalizace: WGS-84 – 49.0790225N, 17.5635422E

Při povrchovém průzkumu v trati „Hlubočky“ se podařilo nalézt dva paleolitické štípané artefakty, které rozšířily prozatím nepočtenou kolekci z okolí kóty 337,4 m (cf. Škrdla 2005, 115). Jedná se o drobnou, bíle patinovanou čepel s odlomenou proximální částí (obr. 16: 1) a mesiální fragment masivní čepele s tenkou prosvítající patinou. Obě čepele jsou zhotoveny z eratického silicitu. Masivní čepel je opatřena výrazným vrubem se známkami silného odrcení (obr. 16: 2). Protilehlý, menší vrub lze s ohledem na absenci patiny považovat za recentní. Lokality je zařazena prozatím pouze rámcově do mladého paleolitu, a proto ji bude nutné opětovně sledovat a pokusit se získat další technologicky či typologicky signifikantní artefakty.

Při úvahách o klasifikaci nálezů z Mistřic – „Hluboček“ je ještě možné zmínit kolekci, která pochází z nedaleké lokality Bílovice/Nedachlebice. Tato je situována přibližně 1 km severo-severovýchodně od popsané polohy „Hlubočky“, na temeni návrší vybíhajícího z plošiny „Hluboček“, v rozmezí nadmořských výšek 300–313 m. Tato kolekce je charakterizována převahou eratického silicitu v surovinovém spektru a na základě přítomnosti vysokých škrabadel je řazena k aurignacienu (Škrdla 2005, 75).

Literatura

Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River*. Dolnověstonické studie 13. Brno: Academy of Sciences of the Czech Republic, Institute of Archaeology in Brno.

Obr. 16. Mistřice. Štípané artefakty. Kresba J. Brenner.

Fig. 16. Mistřice. Chipped artefacts. Drawing by J. Brenner.

Summary

Two Paleolithic chipped artefacts (Fig. 16) were found during a surface survey in Mistřice – “Hlubočky” field (Uherské Hradiště District) (cf. Škrdla 2005, 115).

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Mohelno (k. ú. Mohelno, okr. Třebíč) „Plevovce“.

Pozdní fáze mladého paleolitu. Sídliště. Sonda. Záchranný výzkum.
Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1043883N, 16.1510556E

V rámci dvou plánovaných odstavků Přecherpávací vodní elektrárny Dalešice se počátkem července a srpna 2021 uskutečnily dva záchranné archeologické výzkumy kamenných struktur D a E na lokalitě Mohelno-Plevovce. V případě kamenné struktury D (KSD) se navazovalo na výzkum z roku 2020 (Rychtaříková et al. 2021). Sonda byla rozšířena severním a jižním směrem, kde prostorová analýza získaných nálezů v prostředí softwaru Surfer naznačovala možné přesahy nálezů mimo dlážděnou plochu. Severní část byla porušena studánkou vyloženou kameny a z ní po spádnicí vybíhajícím odvodňovacím korytem (obr. 17). Přestože studánka neposkytla žádný přesvědčivý archeologický materiál umožňující její přiřazení ke konkrétní epizodě osídlení, byl z ní odebrán organický materiál, který by mohl v budoucnu umožnit rekonstrukci prostředí a upřesnit její dataci. Studánka spolu s odvodňovacím kanálkem porušily paleolitickou vrstvu, a ojedinelé artefakty se tak dostaly do jejich výplně. Ve výplni koryta se též nacházely drobné fragmenty keramiky z období neolitu a novověku, ale i v tomto případě je nasnadě brát v potaz možnou kontaminaci. Domníváme se, že by tato struktura mohla chronologicky spadat nejspíše do období středověku až novověku. Odkrytá a prozkoumaná plocha se strukturou KSD je 27 m², z toho 12,25 m² bylo prozkoumáno v roce 2021. Společně se sezónou 2020 bylo zaměřeno 576 artefaktů a dalších 4 615 kusů bylo získáno z plavení sedimentů. Celková kolekce dosáhla 5 191 artefaktů. Soubor doplňují nálezy drobných hrudek červeného barviva, fragmentů zvířecích zubů a kostí a početná hrubotvará industrie z granulitu a amfibolitu.

V prostoru kamenné struktury E (KSE) byla plocha mírně rozšířena na severním i jižním okraji, kde analýza plošné distribuce naznačovala možné pokračování polohy s nálezy (Bartík et al. 2020). Získáno bylo pouze několik desítek především drobných artefaktů. V severovýchodní části zkoumané plochy jsme opět zachytili průběh odvodňovacího koryta pokračujícího od struktury KSD.

Od roku 2019 je také po menších úsecích průběžně zkoumán prostor koncentrace 2 (AC2) v blízkosti vyústění východního erozního koryta, která byla poprvé identifikována v roce 2013 (Škrdla et al. 2015). Obnovení výzkumu AC2 iniciovalo v roce 2019 začátek 10 m dlouhého profilu, na kterém se podařilo zdokumentovat vrstvu s nálezy štípaných artefaktů a drobných úlomků spálených zvířecích kostí. V následujícím roce se výzkum zaměřil už jen na 5 m dlouhý úsek profilu (sektory 5a–9b), kde se koncentrovalo největší množství spálených kostí. Zde bylo odkryto několik větších bloků a valounů granulitu, ortoruly a amfibolitu, uspořádaných do nesouvislého půlkruhu. Výzkum v roce 2021 se zaměřil na ověření potenciálního pokračování této struktury jihozápadním směrem. Prozkoumán byl pás o šířce 1,5 m, další navazující kameny ale už nalezeny nebyly. Celková odkrytá plocha v roce 2021 činila 12,5 m². Průběh exkavace i průběžné dokumentace značně komplikovalo periodické zaplavlávání nálezové situace (obr. 18). Předběžná analýza prostorové distribuce nálezů indikuje, že se mohlo jednat o pozůstatky, kameny částečně vymezené sídlištní struktury s ohništěm. Analýza prostorové distribuce spálených kostí vykazuje nepravidelně kruhový tvar s výběžkem k jihu – nálezy všemi směry doznívají s výjimkou sektorů 6b a 7a. Podobnou prostorově vymezenou distribuci pak můžeme pozorovat i u štípaných artefaktů, kterých bylo po započítání výplavů získáno několik stovek kusů. V centrální části struktury se

podařilo odrýt také dvě větší nespálené kosti náležející fragmentům žebra a dlouhé kosti velkého savce (pravděpodobně koně).

V průběhu snižování pokryvných sedimentů v nadloží AC2 byl v roce 2021 nalezen ještě depot tří bipolárně těžných čepelových jader z eratického silicitu. Jádra se stratigraficky nacházejí o 50 cm výše oproti horizontu s nálezy kamenů a spálených kostí a mohla by pravděpodobně souviset s industrií objevenou nedaleko v prostoru AC1, odkud byla získána téměř identická jádra (Škrdla et al. 2015). Tato nově získaná stratigrafická informace bude do budoucna klíčová pro datování jednotlivých fází paleolitického osídlení lokality.

V následujícím roce bude výzkum lokality pokračovat, a to zejména v místě předpokládané struktury F (KSF, Rychtaříková et al. 2021, obr. 9), kde pokračující eroze již odhalila dva kameny a několik artefaktů.

Literatura

Bartík, J., Škrdla, P., Rychtaříková, T., Demidenko, Yu. E.,

Nejman, L. 2020: Kamenná struktura E v Mohelně-Plevovcích: nová výzva pro metodiku výzkumu. *Přehled výzkumů* 61(1), 47–57. DOI 10.47382/pv0611-05. Dostupné také z: http://pv.arub.avcr.cz/61_1_05.pdf.

Rychtaříková, T., Bartík, J., Škrdla, P., Augustinová, K. 2021:

Mohelno (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 62(1), 176–177.

Škrdla, P., Bartík, J., Rychtaříková, T. 2015: Dvě koncentrace epigravettských artefaktů v Mohelně-Plevovcích. *Přehled výzkumů* 56(1), 9–29. Dostupné také z: https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV56_1_studie_1.pdf.

Summary

The rescue excavation at the Mohelno-Plevovce site (Třebíč District) continued during the two planned maintenance breaks at Dalešice Hydro Power Plant in summer 2021. Several sub-sectors along the trench margins of stone structures D and E (hereinafter referred to as “KSD” and “KSE”) were excavated. KSD trench was significantly enlarged in the northern direction. The excavation of the KSD (Fig. 17) and KSE was completed and further artefacts were recovered. In addition, the trench in the area of artefact concentration 2 (hereinafter referred to as “AC2”) (Fig. 18) was enlarged in the south-western direction. The preliminary analysis of the spatial distribution of AC2 allows us to interpret it as a dwelling structure with a hearth, partially encircled with large stones. The excavation will continue next year, especially in the location of the presumed KSF structure.

Klára Augustinová, Petr Škrdla, Jaroslav Bartík, Tereza Rychtaříková

Obr. 17. Mohelno. Pohled na výzkum kamenné struktury D s odkrytou studánkou. Foto J. Bartík.

Fig. 17. Mohelno. View of the stone structure D excavation with cleaned spring. Photo by J. Bartík.

Obr. 18. Mohelno. Pohled na výzkum prostoru koncentrace 2. Foto J. Bartík.

Fig. 18. Mohelno. View of the artefact concentration 2 excavation. Photo by J. Bartík.

Mohelno (okr. Třebíč)

„Žlábky“, „Nad Panským“.

Počáteční fáze mladého paleolitu, pozdní fáze mladého paleolitu.

Ojedinelé artefakty. Povrchový sběr. Průzkum.

Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1257633N, 16.1739389E

Poloha je situována na temeni vymezeném Štenkravou na jihu a Skřipinským potokem na severu a klesajícím východním směrem od návrší Doubrava k obci Mohelno. Lokalita je známa především objevem neolitického rondelu (Kuča et al. 2011) a s ním souvisejícími bohatými neolitickými nálezy. Intenzivní povrchové průzkumy však v průběhu let odhalily také drobnou kolekci 16 patinovaných artefaktů, jejíž bližší popis je tématem tohoto příspěvku. Sedm artefaktů je vyrobeno z eratického silicitu, ostatní z rohovce typu Krumlovský les. Za pozornost stojí dva artefakty – nevýrazný odštěpovač z rohovce typu Krumlovský les a atypické karenoidální škrabadlo na krátkém úštěpu eratického silicitu (obr. 19). Posledně jmenovaný artefakt se spolu se zlomkem drobné čepele poškozené impaktem, také z eratického silicitu, odlišuje od zbytku kolekce výrazně méně intenzivní patinací povrchu – zatímco u většiny artefaktů neprostupná, mléčně bílá patina pokrývá celý povrch artefaktu, u dvou zmíněných artefaktů pod patinou prosvítá původní barva suroviny.

Zatímco většina kolekce nepochybně přísluší počáteční fázi mladého paleolitu, která je známa i z nedalekých poloh „Na Šibenicích“ (na stejném temeni, výše ve svahu) či „Mančalov“ (na sousedním temeni severně popisované polohy, opět v o něco vyšší nadmořské výšce) a dalších (souhrnně Škrdla et al. 2012), dva méně intenzivně patinované artefakty mohou naznačovat aktivity v mladších obdobích paleolitu, hypoteticky nelze vyloučit souvislost s osídlením polohy Mohelno-Plevovce, kde byla doložena podobná atypická karenoidální škrabadla z eratického silicitu v rámci výzkumu kamenných struktur (Škrdla et al. 2016), případně by mohly náležet mezolitu či pozdnímu paleolitu, jejichž doklady se v poslední době v okolí podařilo identifikovat (nepublikováno).